

บทที่ 5

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 3

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

มาตรา 69 : ท้องถิ่นใดที่เห็นสมควรจัดให้
ราษฎรมีส่วนในการปกครองท้องถิ่นให้จัดระเบียบการ
ปกครองเป็นราชการส่วนท้องถิ่น

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น : เป็นการจัดระเบียบราชการบริหารตามวิธีกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่น หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิธีการกระจายอำนาจปกครองตามอาณาเขต คือ ราชการบางอย่างที่มอบหมายให้ท้องถิ่นไปจัดการดำเนินการเอง ไม่ต้องขึ้นอยู่กับราชการส่วนกลาง ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้รวดเร็วขึ้นและตรงกับความต้องการได้มากขึ้นโดยทั่วไปแล้ว การปกครองท้องถิ่นมีลักษณะดังนี้

1. มีองค์การนิติบุคคลโดยเอกเทศ กล่าวคือ เป็นองค์การที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายแยกจากส่วนกลาง โดยมีงบประมาณ ทรัพย์สินและเจ้าหน้าที่ของตนเอง
2. มีอำนาจในการดำเนินงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
3. มีการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ทั้งหมด หรือ บางส่วน ซึ่งเจ้าหน้าที่ ไม่ได้ส่งมาจากส่วนกลาง แต่เป็นบุคคลที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เอง

นอกจากนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในหมวด 9 ก็ได้บัญญัติเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ตั้งแต่มาตรา 282 ถึงมาตรา 290 ซึ่งต้องนำมาศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

มาตรา 282: ภายใต้บังคับมาตรา 1 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองและตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

มาตรา 283: ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิได้รับจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือประโยชน์ของ

ประเทศเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ จะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ มิได้

มาตรา 284: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ

การกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติโดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ

เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

(2) การจัดสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ

(3) การจัดให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งทำหน้าที่ตาม (1) และ (2) ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติโดยมีจำนวนเท่ากัน

ในกรณีที่มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ และการจัดสรรภาษีและอากรตาม (1) และ (2) ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดแล้ว คณะกรรมการตาม (3) จะต้องนำเรื่องดังกล่าวมาพิจารณาทบทวนใหม่ทุกระยะเวลาไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่หรือวันที่มีการจัดสรรภาษีและอากร แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของการกำหนดอำนาจและหน้าที่และการจัดสรรภาษีและอากรที่ได้กระทำไปแล้ว ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ

การดำเนินการตามวรรคสี่ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานรัฐสภาแล้ว ให้มีผลใช้บังคับได้

มาตรา 285: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น มิได้

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการยุบสภาท้องถิ่น หรือในกรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามมาตรา 286 และต้องมีการแต่งตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว มิให้นำบทบัญญัติวรรคสอง วรรคสามและวรรคหกมาใช้บังคับ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 286: ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด มีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การลงคะแนนเสียงตามวรรคหนึ่งต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาลงคะแนนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

มาตรา 287: ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อสภาท้องถิ่น เพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นเสนอมาด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการตรวจสอบให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 288: การแต่งตั้งและการให้พนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่นและต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นก่อน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

คณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง จะต้องประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีจำนวนเท่ากัน

การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือนและการลงโทษพนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 289: องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

มาตรา 290: เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1)การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

(2)การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

(3)การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

จากการที่รัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น ได้บัญญัติเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้สั้นพอสรุปได้ดังนี้

1. รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน
2. ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิได้รับจัดตั้งเป็นองค์การปกครองท้องถิ่น
3. การกำกับดูแลองค์การปกครองท้องถิ่น ต้องทำเท่าที่จำเป็น แต่ต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม
4. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะ

5. การกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ให้คำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้ แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ

6. กฎหมายที่กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ อย่างน้อยต้องมี สาระสำคัญดังนี้

- การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

- การจัดสรรส่วนภาษี ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ให้มีคณะกรรมการกำหนดอำนาจหน้าที่ และการจัดสรรภาษี

7. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

8. สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

9. คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้มาจากการเลือกตั้งโดย ตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

10. การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหาร หรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

11. สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระ การดำรงตำแหน่ง คราวละ 4 ปี

12. คณะผู้บริหาร หรือผู้บริหารท้องถิ่น จะเป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นมิได้

13. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งให้เป็นไป ตามกฎหมายบัญญัติ

14. ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีสิทธิให้ สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารพ้นจากตำแหน่งได้ การลงคะแนนเสียงจะต้องไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

15. ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่น ให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ และต้องจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น เสนอมาด้วย

16. คณะกรรมการมีอำนาจให้ความเห็นชอบ การแต่งตั้งและการพ้นจาก ตำแหน่งของพนักงานและลูกจ้าง

17. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ บำรุง รักษา ศิลปะจารีตประเพณี
ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น จัดการศึกษาอบรมฝึกออาชีพ ส่งเสริม
และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

1. ประเภทของการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น :

มาตรา 70 : ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นดังนี้

- (1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (2) เทศบาล
- (3) สุขาภิบาล
- (4) ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 71 : การจัดระเบียบการปกครององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล และข้าราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 70 ได้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

- (1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (2) เทศบาล
- (3) สุขาภิบาล
- (4) ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ สำหรับราชการส่วนท้องถิ่นตาม (4) ของมาตรา 70 ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ในปัจจุบันมี 2 รูปแบบคือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ก็ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำให้มีราชการบริหารส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอีก 1 รูปแบบ คือ “องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)”

ดังนั้นจะเห็นว่าการจัดระเบียบบริหารราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยก่อนที่จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีทั้งหมด 6 รูปแบบ คือ เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งในรูปแบบของเทศบาลและกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาโครงสร้างของทั้ง 2 องค์กรแล้วจะมีลักษณะเป็นการปกครองตนเอง โดยประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากไม่มีส่วนกลางเข้าไปเกี่ยวข้อง เลย ทั้งในองค์การบริหาร และองค์กรนิติบัญญัติเพราะผู้อยู่ในตำแหน่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนทั้งสิ้น ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สุขาภิบาลและเมืองพิทยานั้น ยังมีการแต่งตั้งข้าราชการหรือเจ้าพนักงาน

ของรัฐเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์กรการบริหารและในองค์กรนิติบัญญัติด้วย อาจจะมีทั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะเห็นได้ว่าเป็นการกระจายอำนาจในทางทฤษฎีเท่านั้น จึงทำให้การปกครองท้องถิ่นประสบกับปัญหาและอุปสรรค ทั้งในเรื่องโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การบริหารงาน การเงินและการคลังตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีผลใช้บังคับ ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่จะสร้างประชาธิปไตยให้ท้องถิ่นเข้มแข็ง โดยการทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบโดยตรงในการปกครองท้องถิ่นให้มากที่สุด จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายขององค์กรปกครองท้องถิ่นบางรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว การจัดรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเภทตามที่ได้กล่าวมามีดังต่อไปนี้ :

องค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด : เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นในทุกจังหวัด จังหวัดละหนึ่งแห่งเท่านั้น โดย “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540” มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งมีอำนาจบริหารครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด ส่วนที่อยู่นอกเขตพื้นที่ของเทศบาล สุขาภิบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล

ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นการจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายและให้จัดตั้งขึ้นทุกจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีรายได้ ทรัพย์สิน รายจ่าย งบประมาณ ส่วนราชการ และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของตนเอง

(1) องค์ประกอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด : จะแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ก. สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด : ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรในจังหวัดนั้น ๆ ได้เลือกตั้งขึ้นมาตามกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยถือเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาจังหวัดจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

ข. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด : สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะทำการเลือกสมาชิกคนใดคนหนึ่ง เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งอำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น จะมีหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามกฎหมาย โดยมีรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้ช่วย

(2) อำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด : การดำเนินงานจะต้องอยู่ภายในกรอบอำนาจของกฎหมาย คือ “พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540” อาทิ ตราข้อบัญญัติจังหวัด สนับสนุนสภาตำบลประสานงานให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบล แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบล ประสานงานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เป็นต้น

หมายเหตุ : องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง แม้จะมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจการของตนเอง เป็นนิติบุคคลแต่ก็ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจอิสระของรัฐ ซึ่งจะต้องกำกับดูแลเพื่อรักษาเอกราชของรัฐ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของราชการบริหารส่วนกลาง คือ กระทรวงมหาดไทย ที่จะกำกับดูแลทางการบริหารและด้านการเงิน

ข้อควรพิจารณาเพิ่มเติม : การจัดระเบียบการปกครององค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นคือ “พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด

พ.ศ. 2540 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด 2540 นี้แทน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นข้าราชการประจำเป็นผู้แทนของประชาชนที่มาจากการเลือกตั้ง โดยให้สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลือกสมาชิกคนหนึ่งขึ้นเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแทน

ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 นั้นได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจากเดิมโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด และสภาจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดมีอีกฐานะหนึ่งคือ เป็นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตำแหน่ง แต่ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีโครงสร้างที่สำคัญ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ :-

สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ มีหน้าที่พิจารณาร่างข้อบัญญัติจังหวัด และกำกับดูแลการกระทำของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหลัก สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งของประชาชนและอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ถูกระบุตามจำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งดังนี้

- 1) จังหวัดใดมีราษฎรไม่เกิน 500,000 คน มีสมาชิกสภาจังหวัดได้ 24 คน
- 2) จังหวัดใดมีราษฎรเกินกว่า 500,000 คน แต่ไม่เกิน 1,000,000 คน มีสมาชิกสภาจังหวัดได้ 30 คน
- 3) จังหวัดใดมีราษฎรเกินกว่า 1,000,000 คน แต่ไม่เกิน 1,500,000 คน มีสมาชิกสภาจังหวัดได้ 36 คน
- 4) จังหวัดใดมีราษฎรเกินกว่า 1,500,000 คน แต่ไม่เกิน 2,000,000 คน มีสมาชิกสภาจังหวัดได้ 42 คน
- 5) จังหวัดใดมีราษฎรเกินกว่า 2,000,000 คน ขึ้นไปมีสมาชิกสภาจังหวัดได้ 48 คน

ในส่วนของฝ่ายบริหารคือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นองค์การฝ่ายบริหารมาจากการเลือกตั้งโดยอ้อม มีหน้าที่ดำเนินกิจการในหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หน้าที่ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดให้เป็นหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น แม้ว่าพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 จะกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด แตกต่างจากที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 แต่องค์การ

บริหารส่วนจังหวัดในปัจจุบันก็ยังมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 โดยเฉพาะในเขตสภาตำบล ดังนั้น อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงมี 2 ลักษณะคือ อำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัดเช่น การตราข้อบัญญัติ การจัดทำแผน การสนับสนุนสภาตำบลและท้องถิ่นอื่นในเขตจังหวัด ส่วนอำนาจหน้าที่ในเขตสภาตำบลได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อย การใช้ที่ดินและทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น การจัดการศึกษา การสาธารณสุขการ เป็นต้น

ในส่วนของการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนจังหวัดทางการบริหารนั้นได้แก่

- 1) ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ และระเบียบข้อบังคับของทางราชการ
- 2) ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งเพิกถอนมติของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งมิใช่ข้อบัญญัติได้ เมื่อมตินั้นมีลักษณะฝ่าฝืนกฎหมาย กฎ หรือระเบียบข้อบังคับของทางราชการหรือเป็นมตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 3) ในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดละเลยไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ หรือประพฤติตนฝ่าฝืนความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้ว่าราชการจังหวัดจะดำเนินการสอบสวนก็ได้
- 4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดใหม่ โดยคำสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องแสดงเหตุผลและกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ภายใน 45 วันนับแต่วันที่มิคำสั่งยุบองค์การบริหารส่วนจังหวัด

นอกจากนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ยังได้บัญญัติให้เพิ่มอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้วยในด้านการบำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษาและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเพิ่มอำนาจของราษฎรในการถอดถอนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและให้ราษฎรมีสิทธิร้องขอต่อประธานสภาให้พิจารณาออกข้อบัญญัติจังหวัดได้อีกด้วย

เทศบาล

เทศบาล : เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่รัฐได้จัดตั้งขึ้นตามหลักการกระจายอำนาจทางพื้นที่ เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่สมบูรณ์แบบที่สุด โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้อย่างเต็มที่ คือ ประชาชนในเขตเทศบาลทำการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล แล้วสมาชิกสภาเทศบาลเลือกกันเองเป็นนายกเทศมนตรี และนายกเทศมนตรีเลือกสมาชิกสภาเทศบาลร่วมเป็นคณะเทศมนตรีเพื่อบริหารกิจการของท้องถิ่น ปัจจุบันการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาล เป็นไปตามบทบัญญัติของ “พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496” เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาล ก็ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้น ๆ ขึ้นเป็นเทศบาล โดยการตราพระราชกฤษฎีกายกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลตามหลักเกณฑ์ของเทศบาลแต่ละประเภทความที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 9-10 และมาตรา 11

เทศบาลมีฐานะเป็นทบวงการเมือง และเป็นนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 73

1) การจัดตั้งเทศบาล : เทศบาลแต่ละแห่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งท้องถิ่นใดจะจัดตั้งเป็นเทศบาลในรูปหรือลักษณะใด ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีการะบุชื่อและเขตของเทศบาลนั้น ๆ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดตั้งท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลไว้ 3 ประการ คือ

- ก. จำนวนและความหนาแน่นของประชากรในท้องถิ่นนั้น
- ข. ความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาจากการจัดเก็บรายได้ตามที่กฎหมายกำหนด และงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น
- ค. ความสำคัญทางการเมืองของท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงศักยภาพของท้องถิ่นนั้น ๆ ว่าจะสามารถพัฒนาความเจริญได้รวดเร็วมากน้อยเพียงใด

2) ประเภทของเทศบาล : ตามพระราชบัญญัติของเทศบาล พ.ศ. 2496 มีเทศบาลอยู่ 3 ประเภทคือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร

ก. เทศบาลตำบล : ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ในกรณี que เห็นว่ามีความจำเป็นในการแก้ปัญหาชุมชนแออัด การควบคุมการก่อสร้างอาคาร และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทยจะสั่งให้ดำเนินการยกฐานะ “สุขาภิบาล” เป็นเทศบาลตำบลเฉพาะแห่งได้ หรือในกรณีที่จังหวัดเห็นว่าสุขาภิบาลใดมีความเหมาะสม สมควรยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลได้ ก็ให้จังหวัดรายงานไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลได้ โดยให้

จังหวัดซึ่งแจ้งเหตุผล และความจำเป็น พร้อมทั้งส่งข้อมูลต่างๆ ไปให้กระทรวงมหาดไทย ซึ่งในทางปฏิบัติกระทรวงมหาดไทยได้วางหลักเกณฑ์ในการที่จะจัดตั้ง “สุขาภิบาล” ขึ้นเป็นเทศบาลตำบลไว้ ดังนี้

1. มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป
2. มีความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 1,500 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร
3. มีรายได้เกินกว่า 5 ล้านบาทขึ้นไป โดยไม่รวมเงินอุดหนุน

ข. เทศบาลเมือง : เทศบาลเมือง มี 2 ชนิด คือ

(1) ท้องที่ที่เป็นที่ตั้ง “ศาลากลางจังหวัด” ใดๆ ทุกแห่งให้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้ โดยไม่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่นๆ ประกอบ ในการจัดตั้งนั้นต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเป็นเทศบาลเมือง เว้นแต่บางจังหวัดที่เจริญมากก็อาจตั้งเป็นเทศบาลนคร เช่น เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลนครศรีธรรมราช เป็นต้น

(2) ท้องที่ที่มีใช้เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด จะยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. เป็นท้องที่ที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
2. ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร
3. มีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่อันบังคับไว้ตามกฎหมายเทศบาล
4. มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมือง

ค. เทศบาลนคร : มีหลักเกณฑ์การจัดตั้ง ดังนี้

1. เป็นท้องที่ที่มีพลเมืองตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป
2. ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร
3. มีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่อันบังคับไว้ตามกฎหมายเทศบาล
4. มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลนคร

ตัวอย่าง : กรณีของเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีอยู่แต่เดิม หรือเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2537 อันเป็นการเปลี่ยนแปลงฐานะจากเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช เป็น เทศบาลนคร

หมายเหตุ : เทศบาลทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวได้จัดตั้งขึ้นโดย “พระราชกฤษฎีกา” ดังนั้น การเปลี่ยนชื่อเทศบาล การเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล การเปลี่ยนฐานะของเทศบาล อาทิ เปลี่ยนจากเทศบาลตำบลเป็นเทศบาลเมือง หรือ การถูกยุบเลิก ก็ต้องกระทำโดยพระราชกฤษฎีกาด้วย

3) โครงสร้างของเทศบาล : ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ได้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลออกเป็น 2 ส่วนคือ สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี แต่ในส่วนการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเทศบาล แล้วจะมีโครงสร้างเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งส่วน นั่นก็คือ พนักงานเทศบาล

ก. สภาเทศบาล : สภาเทศบาลประกอบด้วย สมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. 2482 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมสมาชิกสภาเทศบาลนั้น ตามกฎหมายได้กำหนดจำนวนไว้ตายตัวตามประเภทของเทศบาล คือ

- (1) สภาเทศบาลตำบล มีสมาชิกทั้งหมด 12 คน
- (2) สภาเทศบาลเมือง มีสมาชิกทั้งหมด 18 คน
- (3) สภาเทศบาลนคร มีสมาชิกทั้งหมด 24 คน

ทั้งนี้ ราษฎรที่อยู่ในเขตเทศบาลใดก็มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตามเขตเลือกตั้งนั้น โดยปกติเขตเทศบาลหนึ่งก็ถือเป็นเขตเลือกตั้งหนึ่ง แต่ถ้าเขตเทศบาลใดมีราษฎรเกินกว่าหนึ่งแสนคน ผู้ว่าราชการจังหวัดก็ต้องประกาศแบ่งเขตเทศบาลนั้นออกเป็นเขตเลือกตั้งเพิ่มขึ้นอีก แต่ต้องไม่เกิน 4 เขต โดยให้แต่ละเขตมีจำนวนราษฎรที่ใกล้เคียงกันเท่าที่จะแบ่งได้ และให้มีการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลจำนวนเท่ากันทุกเขต

สภาเทศบาลนั้นจะมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาเทศบาล โดยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้แต่งตั้งตามมติของสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาลจะอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 5 ปี*

ข. คณะเทศมนตรี : ฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาล ได้แก่ คณะเทศมนตรี ซึ่งอำนาจในการบริหารงานอยู่ที่เทศมนตรี คณะเทศมนตรีประกอบด้วยนายกเทศมนตรีคนหนึ่งกับเทศมนตรีอีก 2-4 คน ตามฐานะเทศบาล กล่าวคือ

(1) กรณีที่เป็นเทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ให้มีเทศมนตรีได้ 2 คน ซึ่งเมื่อรวมนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้ว มีจำนวน 3 คน

(2) กรณีที่เป็นเทศบาลนคร ให้มีเทศมนตรีได้ 4 คน ซึ่งเมื่อรวมนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้วมีจำนวน 5 คน สำหรับเทศบาลเมืองที่มีรายได้จากการจัดเก็บปีละ 20 ล้านบาทขึ้นไป ให้มีเทศมนตรีเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน

ค. พนักงานเทศบาล : คณะเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาลตามกฎหมายโดยมีนายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้า และมีพนักงานเทศบาล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายประจำเป็นผู้ปฏิบัติกิจการของเทศบาล มีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาในงานประจำทั่วไปของเทศบาล พนักงานเทศบาลจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณ และคุณภาพของงาน

* ความในมาตรา 16 แห่ง พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดให้สมาชิกสภาเทศบาลอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 5 ปี เมื่อมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 285 ซึ่งบัญญัติไว้ในวรรค 5 ว่า “สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี” ดังนั้น วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาเทศบาลจึงต้องลดลงเหลือคราวละ 4 ปี ตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว

4) อำนาจหน้าที่ของเทศบาล : ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496
ได้แบ่งอำนาจหน้าที่ของเทศบาลออกเป็น 2 ประเภท คือ

- (1) อำนาจหน้าที่ปฏิบัติกิจการที่กฎหมายบังคับให้เทศบาลทำ
- (2) อำนาจหน้าที่ปฏิบัติกิจการตามที่เทศบาลเห็นสมควรเลือกปฏิบัติ

1. หน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ : แบ่งตามประเภทของเทศบาล

ได้ดังนี้

เทศบาลตำบล : มีหน้าที่

- (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล
- (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- (6) ให้ราษฎร ได้รับการศึกษาอบรม
- (7) หน้าที่อื่นๆ ซึ่งมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย หรือกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

เทศบาลเมือง : มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาลตำบล ตามข้อ (1)-(7) และมี

หน้าที่เพิ่มอีก ดังนี้

- (1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (3) ให้มีและบำรุงสถานที่ ทำการพิทักษ์ และรักษาคนเจ็บไข้
- (4) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (5) ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ
- (6) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (7) ให้มีการดำเนินกิจการโรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น

เทศบาลนคร : มีหน้าที่เช่นเดียวกันกับเทศบาลเมือง และมีหน้าที่เพิ่มอีก ดังนี้

- (1) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- (2) กิจการอย่างอื่น ซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

2. อำนาจหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติ : แบ่งตามประเภทของเทศบาล ได้ดังนี้

เทศบาลตำบล : -

- (1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์

- (3) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (4) ให้มีสุสาน และฌาปนสถาน
- (5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์ และรักษาคนเจ็บไข้
- (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (9) เทศพาณิชย์

เทศบาลเมือง : -

- (1) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (2) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (3) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (4) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- (5) ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
- (6) ให้มีการสาธารณสุข
- (7) จัดทำกิจการ ซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- (8) จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
- (9) ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา
- (10) ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (11) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
- (12) เทศพาณิชย์

เทศบาลนคร : - มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาลเมืองตามข้อ (1)-(12)

หมายเหตุ : เทศบาลอาจทำกิจการนอกเขตได้ เมื่อการนั้นจำเป็นต้องทำ และเป็น การที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่ดำเนินตามอำนาจหน้าที่ที่อยู่ภายในเขตของตน โดยได้รับความยินยอมจากสภาเทศบาล คณะกรรมการสุขาภิบาล สภาจังหวัดหรือสภาตำบล แห่งท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้ เทศบาลอาจทำการร่วมกับบุคคลอื่นโดยก่อตั้งบริษัทจำกัดหรือถือหุ้นในบริษัทจำกัดได้ เมื่อบริษัทจำกัดนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค ทั้งนี้ เทศบาลต้องถือหุ้นเป็นมูลค่าเกินกว่าร้อยละ 50 ของทุนที่บริษัทนั้นจดทะเบียนไว้ ในกรณีที่มีหลายเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล หรือสุขาภิบาล ถือหุ้นอยู่ในบริษัทเดียวกัน ให้นำหุ้นที่ถือกันรวมกัน และได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

5) สหการ : พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ได้บัญญัติว่า ถ้ามีกิจการอันใดอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป ที่จะร่วมกันทำเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ก็ให้จัดตั้งเป็นองค์กรขึ้นเรียกว่า “สหการ” อาทิ สหการไฟฟ้า สหการโรง

พยาบาล เป็นต้น ซึ่งโดยสภาพแล้ว สหกรณ์นั้นไม่ใช่เทศบาล แต่เป็นองค์การในฐานะทบวง การเมือง การจัดตั้ง และการยุบเลิกสหกรณ์จะต้องกระทำโดยพระราชกฤษฎีกา สหกรณ์มี คณะกรรมการบริหารประกอบด้วยผู้แทนของเทศบาลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ สหกรณ์อาจได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและอาจกู้เงินได้

6) เทศบัญญัติ : เทศบาลมีอำนาจตราเทศบัญญัติได้โดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย ในกรณีดังต่อไปนี้

- (ก) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496
- (ข) เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เทศบาลตราเทศบัญญัติหรือให้มีอำนาจตราเทศบัญญัติ

นับแต่วันที่สภาเทศบาลได้ร่างเทศบัญญัติขึ้นเสร็จแล้ว ภายในกำหนด 15 วันนับจากนั้น ในกรณีของเทศบาลตำบล ให้ประธานสภาเทศบาลส่งร่างเทศบัญญัติไปยังนายอำเภอ เพื่อส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนในกรณีของเทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ให้ประธานสภาเทศบาลส่งร่างเทศบัญญัติไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณา ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วย ก็ลงชื่ออนุมัติภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างเทศบัญญัติจากประธานสภาเทศบาล แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งร่างเทศบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาเทศบาล เพื่อพิจารณาใหม่ ถ้าสภาเทศบาลยืนยันตามร่างเดิม ก็ให้ส่งร่างเทศบัญญัตินั้นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อส่งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับจากประธานสภาเทศบาล

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้พิจารณาร่างเทศบัญญัตินั้นแล้ว ถ้าเห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งร่างเทศบัญญัตินั้นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดลงชื่ออนุมัติ แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ร่างเทศบัญญัตินั้นเป็นอันระงับไป ในกรณีฉุกเฉินซึ่งจะเรียกประชุมสภาเทศบาลให้ทันทั่วทั้งมิได้ คณะเทศมนตรีอาจออก “เทศบัญญัติชั่วคราว” ได้เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด และเมื่อได้ประกาศไว้โดยเปิดเผยที่สำนักงานเทศบาลแล้ว ก็ให้ใช้บังคับได้ แต่ในการประชุมสภาเทศบาลคราวต่อไป ให้นำเทศบัญญัติชั่วคราวนั้นเสนอต่อสภาเทศบาลเพื่ออนุมัติ ถ้าสภาอนุมัติแล้ว เทศบัญญัติชั่วคราวนั้นก็จะเป็นเทศบัญญัติต่อไป แต่ถ้าสภาเทศบาลไม่อนุมัติเทศบัญญัติชั่วคราวนั้นก็เป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างใช้เทศบัญญัติชั่วคราวนั้น

7) การคลังและทรัพย์สินของเทศบาล : เนื่องจากเทศบาลเป็นองค์การการปกครองตนเองของท้องถิ่น ซึ่งเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากราชการบริหารส่วนกลาง เทศบาลจึงมีงบประมาณ และทรัพย์สินของตนเองแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากงบประมาณแผ่นดินและทรัพย์สินของแผ่นดิน งบประมาณประจำปีของเทศบาลต้องตราขึ้นเป็นเทศบัญญัติ ถ้าเทศบัญญัติงบประมาณออกไม่ทันปีใหม่ ก็ให้ใช้เทศบัญญัติงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง ถ้า

ในปีใดจำนวนเงินซึ่งได้อนุญาตไว้ตามงบประมาณไม่พอสำหรับการใช้จ่ายประจำปีก็ดี หรือมีความจำเป็นที่จะต้องตั้งรายรับ หรือรายจ่ายขึ้นใหม่ในระหว่างปีก็ดี ให้ตราขึ้นเป็นเทศบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม

ก. รายได้ของเทศบาล : เทศบาลอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้

- (1) ภาษีอากรตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- (2) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- (3) รายได้จากทรัพย์สินของเทศบาล
- (4) รายได้จากการสาธารณูปโภค และเทศพาณิชย์
- (5) พันธบัตรหรือเงินกู้ ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- (6) เงินกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคลต่างๆ ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาเทศบาล และได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
- (7) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (8) เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- (9) รายได้อื่น ๆ ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

ข. รายจ่ายของเทศบาล : เทศบาลอาจมีรายจ่ายดังต่อไปนี้

- (1) เงินเดือน
- (2) ค่าจ้าง
- (3) ค่าตอบแทนอื่น ๆ
- (4) ค่าใช้สอย
- (5) ค่าวัสดุ
- (6) ค่าครุภัณฑ์
- (7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ
- (8) เงินอุดหนุน ซึ่งการจ่ายเงินอุดหนุน และการจ่ายเพื่อการลงทุน (เช่นซื้อหุ้นในบริษัท จำกัด เป็นต้น) โดยจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากเทศบาล และการอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด
- (9) รายจ่ายอื่น ๆ ตามข้อผูกพันหรือตามกฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

หมายเหตุ : ระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการคลัง รวมตลอดถึงวิธีการงบประมาณ การรักษาทรัพย์สิน การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน การจัดหาพัสดุ และการจ้างเหมาต้องเป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

8) การควบคุมเทศบาล : เทศบาลเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ได้กำหนดให้นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ควบคุม โดยมีวิธีการควบคุม 2 วิธี คือ การควบคุมองค์การและเจ้าหน้าที่ของเทศบาล และการควบคุมกิจการของเทศบาล

ก. การควบคุมองค์การและเจ้าหน้าที่ของเทศบาล : มีหลายวิธี เช่น การให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้แต่งตั้งคณะเทศมนตรีด้วยความเห็นชอบของสภาเทศบาล การให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจสั่งให้คณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรีคนใดคนหนึ่งออกจากตำแหน่ง การให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจสั่งให้สมาชิกสภาเทศบาลออกจากตำแหน่ง หรือสั่งยุบสภาเทศบาล

ข. การควบคุมกิจการของเทศบาล : มีหลายวิธี เช่น การให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจอนุมัติเทศบัญญัติ การให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจสั่งระงับเทศบัญญัติ และการให้นายอำเภอมีอำนาจสั่งระงับการปฏิบัติของคณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรีในกรณีของเทศบาลตำบล

ข้อควรพิจารณา : ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ดังกล่าวข้างต้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเทศบาลบางส่วนดังนี้

1. แก้ไขวาระการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลจากเดิม 5 ปีเป็น 4 ปี
2. เพิ่มอำนาจหน้าที่เทศบาลด้านบำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษา และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ต้องเพิ่มหน้าที่เทศบาลนครด้านสังคม ผังเมือง การควบคุมการก่อสร้าง การสาธารณสุข และการท่องเที่ยว
3. เพิ่มอำนาจของราษฎรในการถอดถอนสมาชิกสภาเทศบาลหรือคณะเทศมนตรี และให้ราษฎรมีสิทธิร้องขอต่อประธานสภาให้พิจารณาออกข้อบัญญัติ
4. เพิ่มกรณีเทศมนตรีทั้งคณะออกจากตำแหน่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งสมาชิกสภาเทศบาลด้วยความเห็นชอบของสภาเป็นคณะเทศมนตรีชั่วคราว

สุขาภิบาล

สุขาภิบาล ตามรูปแบบเดิมสุขาภิบาลเป็นการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นหนึ่งที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีลักษณะเป็นการผสมผสานระหว่างการปกครองส่วนภูมิภาคกับการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากผู้บริหารในสุขาภิบาลมีทั้งข้าราชการประจำ ร่วมกับผู้ที่ราษฎรเลือกตั้งอีกจำนวนหนึ่ง สุขาภิบาลเดิมจัดองค์กรในรูปแบบ “คณะกรรมการสุขาภิบาล” ที่มีฝ่ายบริหารและสภารวมกันอยู่ในรูปของคณะกรรมการ สุขาภิบาลจึงมิใช่หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สมบูรณ์แบบแต่เป็นเพียงการปูพื้นฐานให้แก่ท้องถิ่นเพื่อเตรียมการปกครองเป็นแบบเทศบาลต่อไป

1) การจัดตั้งสุขาภิบาลเดิม : ตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ดังนี้

- (1) เป็นท้องถิ่นที่มีประชาชนอยู่หนาแน่นและมากพอสมควร
- (2) เป็นท้องถิ่นที่มีความเจริญพอสมควร
- (3) ท้องถิ่นนั้นมีรายได้พอสมควรในการปฏิบัติงาน

เมื่อพิจารณาเห็นสมควรก็ดำเนินการจัดตั้งสุขาภิบาล โดยออกเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย ซึ่งจะต้องระบุชื่อและอาณาเขตของสุขาภิบาลไว้ด้วย ต่อมาเมื่อมีความเจริญก้าวหน้าถึงขนาด ก็อาจยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

2) องค์การของสุขาภิบาลเดิม : การดำเนินการบริหารส่วนท้องถิ่นในรูปสุขาภิบาลนั้น ไม่มีสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัติ โดยการบริหารงานทั้งหมดอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของ “คณะกรรมการสุขาภิบาล” ซึ่งประกอบด้วย

- (1) นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแห่งท้องที่ที่สุขาภิบาลนั้นตั้งอยู่ เป็นประธานกรรมการ (โดยตำแหน่ง)
- (2) ปลัดอำเภอ แห่งอำเภอหรือกิ่งอำเภอที่สุขาภิบาลนั้นตั้งอยู่แล้วแต่กรณี ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งขึ้น จำนวน 1 คน เป็นปลัดสุขาภิบาล (โดยแต่งตั้ง)
- (3) กำนันแห่งตำบลซึ่งมีพื้นที่ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของตำบลนั้น อยู่ในเขตสุขาภิบาล เป็นกรรมการ (โดยตำแหน่ง)
- (4) ราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งตามกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งราษฎรในเขตสุขาภิบาลนั้นเลือกตั้งขึ้น 9 คน เป็นกรรมการ (โดยเลือกตั้ง) และอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี

หมายเหตุ : ถ้าสุขาภิบาลใด มีรายได้ซึ่งไม่รวมเงินอุดหนุนจากส่วนกลาง ตั้งแต่ 3 ล้านบาทขึ้นไป ให้ประธานสุขาภิบาลนั้นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ในเขตสุขาภิบาล ส่วนนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอต้องไปเป็นที่ปรึกษา ของสุขาภิบาลนั้น

ทั้งนี้ ในการบริหารงานของสุขาภิบาลนั้น นอกจากจะมีประธานกรรมการรับผิดชอบในการบริหารงานตามมติของคณะกรรมการสุขาภิบาลแล้ว ยังมีรองประธานกรรมการ 1 คน ซึ่งเลือกตั้งกันเองจากกรรมการสุขาภิบาลที่มาจากการเลือกตั้ง และอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับเลือก

3) การบริหารงานของสุขาภิบาลเดิม : คณะกรรมการสุขาภิบาลมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุมดูแล และบริหารกิจการของสุขาภิบาลตามกฎหมายและตราข้อบังคับของสุขาภิบาล โดยไม่ได้แยกหน้าที่ออกเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร เหมือนกับราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปอื่น ๆ

4) การแบ่งส่วนราชการ : การบริหารสุขาภิบาลเดิมนั้น ได้แบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 ฝ่ายใหญ่ ๆ คือ

(ก) สำนักปลัดสุขาภิบาล : มีปลัดสุขาภิบาล เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับราชการทั่วไป เช่น งานธุรการ งานประชาสัมพันธ์ งานช่าง งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น

(ข) ส่วนต่างๆ : นอกจากมีสำนักปลัดสุขาภิบาลแล้ว สุขาภิบาลยังสามารถแบ่งเป็นส่วนราชการต่างๆ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญ เช่น ฝ่ายการคลัง ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย หรือฝ่ายประปา เป็นต้น

5) อำนาจหน้าที่ของสุขาภิบาล : สุขาภิบาลมีอำนาจหน้าที่พอสรุป ได้ดังนี้

- (1) จัดให้มีการบำรุงทางน้ำ ทางบก
- (2) รักษาความสะอาดถนนหนทางสาธารณะ และกำจัดขยะมูลฝอย
- (3) ป้องกันระงับโรคติดต่อ
- (4) จัดให้มีน้ำสะอาด ประปา ตลาด โรงฆ่าสัตว์ ทำเทียบเรือ สุสาน และ

ฅาปนสถาน

- (5) จัดให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (6) จัดให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- (7) จัดให้มีและบำรุงสถานพยาบาล
- (8) บำรุงส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (9) จัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (10) กิจการอื่น ๆ

นอกจากนี้ สุขาภิบาลอาจทำกิจการนอกเขตและทำการร่วมกับบุคคลอื่นได้ ในบางกรณีและภายใต้เงื่อนไขที่คล้ายคลึงกับในกรณีของเทศบาล

6) การตราข้อบังคับของสุขาภิบาล : สุขาภิบาลมีอำนาจตราข้อบังคับ สุขาภิบาลได้โดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย ในกรณีนี้คล้ายคลึงกับกรณีของเทศบาล นอกจากนี้ได้มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับสุขาภิบาลนั้นให้ใช้บังคับได้เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัด ได้ลงชื่ออนุมัติ และได้ประกาศไว้โดยเปิดเผยที่สำนักงานสุขาภิบาลแล้ว 7 วัน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉิน ถ้ามีข้อความระบุไว้ในข้อบังคับสุขาภิบาลให้ใช้บังคับได้ทันที ก็ให้ใช้บังคับได้ในวันที่ได้ประกาศนั้น

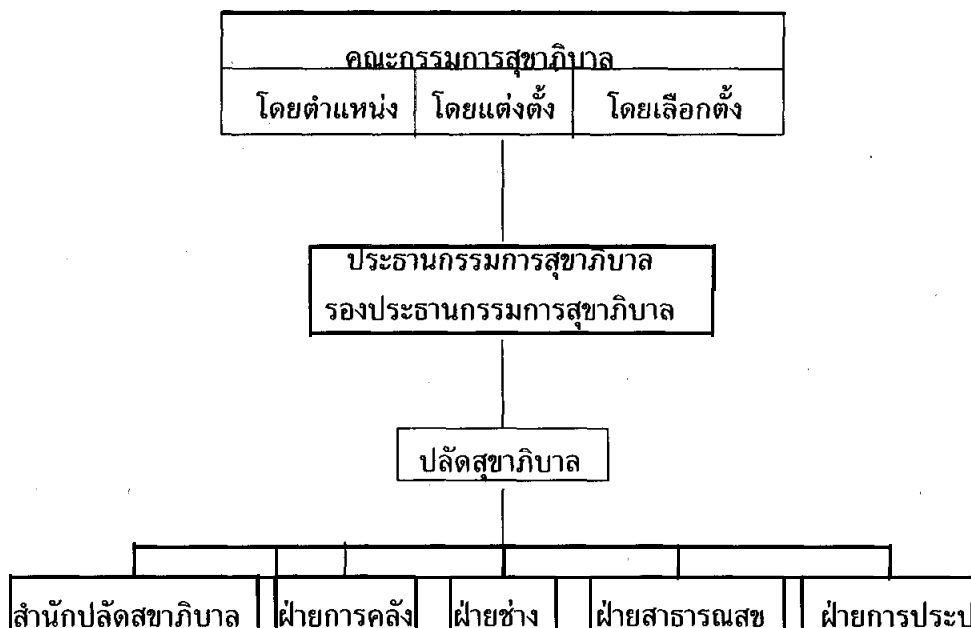
7) การคลังและทรัพย์สินของสุขาภิบาล : สุขาภิบาลเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งมีงบประมาณ รายได้ รายจ่าย และทรัพย์สินเป็นของตนเอง ในกรณีนี้คล้ายคลึงกับกรณีของเทศบาล

8) การควบคุมสุขาภิบาล : แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

(1) การควบคุมโดยราชการส่วนกลาง : เป็นการควบคุมการจัดตั้ง และยุบ ควบคุมพนักงานเจ้าหน้าที่ การวางระเบียบเกี่ยวกับการคลัง การเงิน การเก็บรักษา ทรัพย์สิน การใช้จ่าย ตลอดจนการที่จะตราข้อบังคับงบประมาณ การควบคุมดังกล่าวนี้ อยู่ในอำนาจของกระทรวงมหาดไทย

(2) การควบคุมโดยราชการส่วนภูมิภาค : โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้ควบคุมดูแลให้สุขาภิบาลดำเนินกิจการไปตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน มีอำนาจหน้าที่ที่จะสั่งเพิกถอน หรือระงับการปฏิบัติที่มีชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย ตลอดจนตรวจสอบ สอบสวน แนะนำ ตักเตือน และควบคุมการเลือกตั้งกรรมการสุขาภิบาล เป็นต้น

โครงสร้างของสุขาภิบาลเดิม

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 285 ได้วางมาตรการแก้ไขปัญหาโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีผลกระทบต่อโครงสร้างคณะกรรมการสุขาภิบาล ดังนี้คือ

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แยกออกจากกัน ดังนั้นจะต้องมีการแก้ไขกฎหมายสุขาภิบาลเพื่อให้คณะกรรมการสุขาภิบาลแยกสภาและฝ่ายบริหารออกจากกัน

(2) สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด ดังนั้น ในกรณีนายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแห่งท้องที่ซึ่งสุขาภิบาลนั้นตั้งอยู่ที่เป็นประธานกรรมการสุขาภิบาลโดยตำแหน่งนั้น ก็ต้องยกเลิกไปและจะต้องเลือกบุคคลจากคณะกรรมการสุขาภิบาลมาดำรงตำแหน่งประธานกรรมการสุขาภิบาล และ กำหนดแห่งตำบล ซึ่งมีพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของตำบลอยู่ในเขตสุขาภิบาล ที่เป็นคณะกรรมการโดยตำแหน่ง ก็ต้องยกเลิกตามรัฐธรรมนูญไปด้วย

(3) คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น กรณีนี้มีผลกระทบต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอที่เป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และกำหนดแห่งตำบลที่อยู่ในเขตสุขาภิบาลที่เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง จะต้องยกเลิกไปด้วย

ดังนั้นเพื่อให้การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในรูปแบบสุขาภิบาลดังกล่าว เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 ขึ้น ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 มีผลใช้บังคับในวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ทำให้สุขาภิบาล ทั้งหมด 981 แห่ง เปลี่ยนฐานะจากเดิมเป็นเทศบาลตำบล และเข้าไปอยู่ใต้บังคับของ กฎหมายว่าด้วยเทศบาล (พ.ร.บ. เทศบาล พ.ศ.2496) การบริหาร การดำเนินการ ฯลฯ จะ ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ของ พ.ร.บ. เทศบาลทั้งสิ้น เว้นแต่เฉพาะในส่วนที่ กำหนดเป็นข้อยกเว้นไว้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็น เทศบาล พ.ศ.2542

เหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

(1) เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 มาตรา 285 วรรคแรก ที่ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ เพราะปัจจุบันสุขาภิบาลมีคณะกรรมการสุขาภิบาลทำหน้าที่ทั้งฝ่ายสภาและฝ่ายบริหารโดยมิ ได้แยกจากกันซึ่งไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

มาตรา 286 วรรค 6 ที่กำหนดว่าคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จะเป็นข้าราชการซึ่งมีเงินเดือนประจำหรือตำแหน่ง พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของ รัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น มิได้ แต่ปัจจุบันสุขาภิบาลที่มีรายได้ต่ำกว่า ห้าล้านบาทยังมีนายอำเภอเป็นประธานกรรมการสุขาภิบาลโดยตำแหน่ง และปลัดอำเภอที่ ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นกรรมการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญเช่น เดียวกัน

(2) เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2540 ที่จะให้มืองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วน จังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

ส่วนกรณีที่ไม่เปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลให้เป็นเทศบาลเมือง หรือเทศบาล นครตามระดับรายได้นั้น เนื่องจากสุขาภิบาลทั้งหมด 981 แห่งต้องเปลี่ยนแปลงฐานะเป็น เทศบาลพร้อมกันตามเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติฯ การพิจารณาว่าสุขาภิบาลใด จะเป็นเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนคร จะทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และนโยบายของรัฐบาล แต่เมื่อเป็นเทศบาลตำบลแล้วก็สามารถจะยกฐานะเป็นเทศบาล เมืองหรือเทศบาลนครได้ โดยดำเนินการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กำหนดไว้ดังนี้

ให้กรรมการสุขาภิบาลเดิมที่มาจาก การเลือกตั้ง จำนวน 9 คน เป็นสมาชิก สภาเทศบาลตำบลต่อไป จนกว่าจะครบวาระที่เหลือของกรรมการสุขาภิบาลนั้น

กำหนดให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลให้ครบจำนวน ของสภาเทศบาล ตำบล ตามกฎหมายว่าด้วยเทศบาล ภายใน 45 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เพื่อเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลอีก 3 คน ให้ครบ ตามจำนวนที่กฎหมายว่าด้วยเทศบาล กำหนดให้สภาเทศบาลตำบลมีจำนวนสมาชิก 12 คน (พ.ร.บ. เทศบาลฯ มาตรา 49) และ กำหนดระยะเวลาการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 มาตรา 115 และมาตร 119 (2) โดยให้สมาชิกสภาที่ได้รับการเลือกตั้งอีก 3 คน ดังกล่าว มีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของสมาชิกสภาเทศบาล ที่มาจากกรรมการสุขาภิบาล

ถ้าวาระที่เหลืออยู่ดังกล่าวไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันไม่ต้องทำการเลือกตั้ง และให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลเท่าที่มีอยู่เดิม (9 คน)

นอกจากนั้นพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลฯ ยังกำหนดให้ คงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอยู่ต่อไปจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งหรือครบตามวาระ แต่ต้อง ไม่นเกิน 5 ปี และมีให้ใช้กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ในส่วนที่บัญญัติถึงการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลนั้น ๆ ด้วย

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ตามที่ได้ กล่าวมามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบสุขาภิบาลดังนี้

1. ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2496 ภายใน 45 วัน นับแต่ วันจัดตั้งเทศบาลและ

2. ให้คณะกรรมการสุขาภิบาลที่มาจากการเลือกตั้งดำรงตำแหน่งเป็น สมาชิกสภาเทศบาลจนกว่าจะครบวาระและให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลให้ ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ภายใน 45 วัน นับแต่ วันจัดตั้งเทศบาลและ

3. เมื่อมีการจัดตั้งเทศบาลแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งสมาชิกสภา เทศบาลที่มีอยู่ ด้วยความเห็นชอบของสภาเทศบาล เป็นคณะเทศมนตรีชั่วคราวจนกว่าคณะ เทศมนตรีที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ด้วยความเห็นชอบของสภาเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 จะเข้ารับหน้าที่

หมายเหตุ การเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลนั้น เนื่อง จากในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลมีโครงสร้างไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ใช้อยู่ปัจจุบัน การปกครองท้อง ถิ่นรูปแบบเก่าจึงไม่เหมาะสมที่จะทำให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงจำ เป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลที่มีอยู่เดิมเป็นเทศบาลตำบลและยกเลิกการ ปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลทั้งหมดเสียจึงต้องมีการบัญญัติพระราชบัญญัติการ เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาล พ.ศ. 2542 ขึ้นมาดังกล่าว .

กำหนดให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลให้ครบจำนวน ของสภาเทศบาล ตำบล ตามกฎหมายว่าด้วยเทศบาล ภายใน 45 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เพื่อเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลอีก 3 คน ให้ครบ ตามจำนวนที่กฎหมายว่าด้วยเทศบาล กำหนดให้สภาเทศบาลตำบลมีจำนวนสมาชิก 12 คน (พ.ร.บ. เทศบาลฯ มาตรา 49) และ กำหนดระยะเวลาการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 มาตรา 115 และมาตรา 119 (2) โดยให้สมาชิกสภาที่ได้รับการเลือกตั้งอีก 3 คน ดังกล่าว มีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของสมาชิกสภาเทศบาล ที่มาจากการรวมการสุขาภิบาล

ถ้าวาระที่เหลืออยู่ดังกล่าวไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันไม่ต้องทำการเลือกตั้ง และให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลเท่าที่มีอยู่เดิม (9 คน)

นอกจากนั้นพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลฯ ยังกำหนดให้ คงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอยู่ต่อไปจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งหรือครบตามวาระ แต่ต้อง ไม่เกิน 5 ปี และมีให้ใช้กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ในส่วนที่บัญญัติถึงการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลนั้น ๆ ด้วย

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ตามที่ได้ กล่าวมามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบสุขาภิบาลดังนี้

1. ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2496 ภายใน 45 วัน นับแต่ วันจัดตั้งเทศบาลและ

2. ให้คณะกรรมการสุขาภิบาลที่มาจากการเลือกตั้งดำรงตำแหน่งเป็น สมาชิกสภาเทศบาลจนกว่าจะครบวาระและให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลให้ ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ภายใน 45 วัน นับแต่ วันจัดตั้งเทศบาลและ

3. เมื่อมีการจัดตั้งเทศบาลแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งสมาชิกสภา เทศบาลที่มีอยู่ ด้วยความเห็นชอบของสภาเทศบาล เป็นคณะเทศมนตรีชั่วคราวจนกว่าคณะ เทศมนตรีที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ด้วยความเห็นชอบของสภาเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 จะเข้ารับหน้าที่

หมายเหตุ การเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลนั้น เนื่อง จากในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลมีโครงสร้างไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ใช้อยู่ปัจจุบัน การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเก่าจึงไม่เหมาะสมที่จะทำให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงจำ เป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลที่มีอยู่เดิมเป็นเทศบาลตำบลและยกเลิกการ ปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลทั้งหมดเสียจึงต้องมีการบัญญัติพระราชบัญญัติการ เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาล พ.ศ. 2542 ขึ้นมาดังกล่าว

สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล : ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดให้ตำบลหนึ่งมีสภาตำบลสภาหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล

ก. สภาตำบล : แบ่งรายละเอียดได้ดังนี้

1) สมาชิกสภาตำบล : สภาตำบลประกอบด้วยสมาชิกโดยตำแหน่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบลและแพทย์ประจำตำบล รวมทั้งสมาชิก ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้น เป็นสมาชิกสภาตำบลหมู่บ้านละหนึ่งคน ทั้งนี้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบล จะต้องมีความสมบูรณ์ตามที่กฎหมายกำหนด และเป็นราษฎรตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านในตำบลนั้น ตามระยะเวลาของกฎหมาย นายอำเภอ เป็นผู้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในระเบียบของกระทรวงมหาดไทย สมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

2) การดำเนินงานของสภาตำบล : สภาตำบลมีกำนันเป็นประธานสภาตำบล และมีรองประธานสภาตำบลคนหนึ่งซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากสมาชิกสภาตำบลตามมติของสภาตำบล รองประธานสภาตำบล มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี กฎหมายได้กำหนดให้มีการประชุมสภาตำบลไม่น้อยกว่าเดือนละ 1 ครั้ง การประชุมต้องมีสมาชิกสภาตำบลไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงจะเป็นองค์ประชุม การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก สภาตำบลมีเลขานุการสภาตำบลคนหนึ่ง ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากราชการที่ปฏิบัติงานในตำบลนั้นหรือบุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เลขานุการสภาตำบลมีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ และการจัดการประชุม รวมทั้งงานอื่นๆ ตามที่สภาตำบลมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กฎหมายกำหนดให้สมาชิก และเลขานุการสภาตำบลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมายเหตุ : สภาตำบลใดที่มีรายได้ตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ก็จะได้รับ การจัดตั้งเป็น “องค์การบริหารส่วนตำบล” ต่อไป

3) อำนาจหน้าที่ของสภาตำบล : สภาตำบลมีหน้าที่พัฒนาตำบลตามแผนงาน โครงการและงบประมาณของตนเอง อีกทั้งเสนอแนะส่วนราชการในการบริหารราชการ และพัฒนาตำบล นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ในการทำหรือจัดให้มีกิจกรรมในตำบล คือ

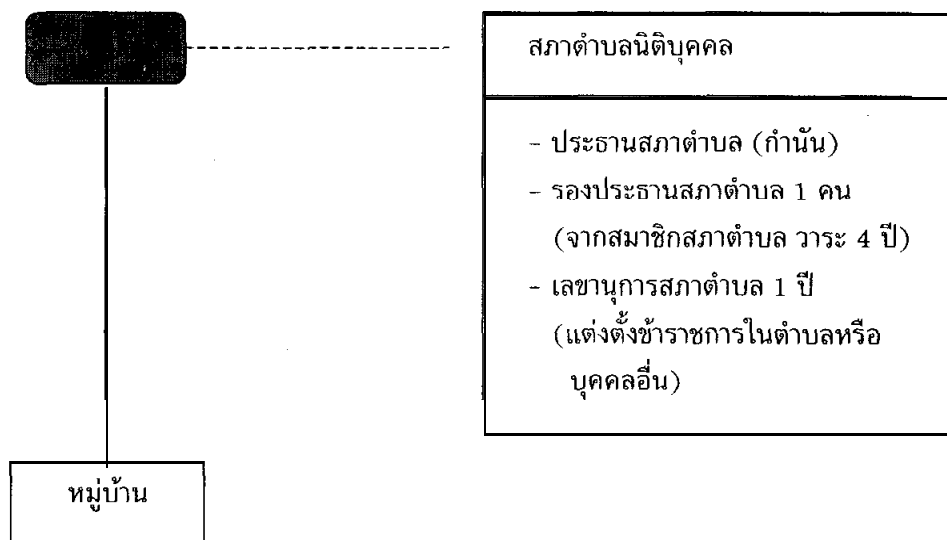
(1) การจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร

- (2) การจัดให้มีการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (3) การให้มีและรักษาทางระบายน้ำ
- (4) การศึกษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ
- (5) การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (6) การคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (7) การบำรุงและส่งเสริมอาชีพของราษฎร
- (8) การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ

ทั้งนี้ โดยประธานสภาตำบลเป็นผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานของสภาตำบล และประธานสภาตำบล เลขาธิการสภาตำบล และสมาชิกสภาตำบลอีกคนหนึ่งร่วมกันมีอำนาจทำนิติกรรมแทนสภาตำบล

โครงสร้างของสภาตำบล

ตาม พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การฯ พ.ศ. 2537

หมายเหตุ : สภาตำบล ประกอบด้วย

1. สมาชิกโดยตำแหน่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล
2. สมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งหมู่บ้านละ 1 คน มีวาระ 4 ปี

3. เลขานุการสภาตำบล ไม่เป็นสมาชิกสภาตำบล

4) รายได้ของสภาตำบล : สำหรับรายได้ของสภาตำบล เพื่อนำมาใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่นั้น สภาตำบลจะมีรายได้ซึ่งมีที่มาจาก 3 แหล่งด้วยกัน คือ

(1) รายได้จากการจัดสรรให้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจากภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากาศการฆ่าสัตว์ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการพนัน ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน และค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าปรับต่าง ๆ ซึ่งเป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

(2) รายได้จากการจัดหาของสภาตำบลเอง จากการจัดการสาธารณูปโภค และการจัดการทรัพย์สินของสภาตำบล

(3) รายได้จากเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้ในทุกปีงบประมาณ
ข, องค์การบริหารส่วนตำบล : แบ่งรายละเอียดได้ ดังนี้

(1) การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล : พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดให้มีหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เรียกว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” ขึ้นด้วย โดยสภาตำบลที่จะจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้นั้น จะต้องมียาได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลที่ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ ทั้งนี้ การจัดตั้งจะทำโดยประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย

สภาตำบลที่ได้จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล พ้นจากสภาพแห่งสภาตำบลนับแต่วันที่ได้ออกประกาศจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นต้นไป บรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้อง หนี้ และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบล ก็ให้โอนไปเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

(2) องค์ประกอบขององค์การบริหารส่วนตำบล : องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล

(1) สภาองค์การบริหารส่วนตำบล : จะประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบลและแพทย์ประจำตำบล และสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นหมู่บ้านละ 2 คน

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ คือ ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล

หมายเหตุ : การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเช่นเดียวกับเรื่องของสภาตำบลทั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง วิธีการเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกฯ

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภา และรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรองประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี นับแต่วันที่ได้รับเลือกเป็นประธาน หรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยกันหนึ่งคน เป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ และการจัดการประชุม และงานอื่นใดตามที่สภาองค์การบริหารฯ มอบหมาย

หมายเหตุ : บุคคลที่ได้รับเลือกเป็นประธานฯ รองประธานฯ และเลขานุการ จะต้องไม่เป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในส่วนของคณะกรรมการบริหารก็จะเลือกคณะกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการบริหารหนึ่งคน และเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหารอีกหนึ่งคน

(2) **คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล :** ให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคณะหนึ่ง ซึ่งนายอำเภอ แต่งตั้งจากกำนัน และจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเลือกตั้ง ไม่เกิน 4 คน ทั้งนี้ ตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการบริหารเลือกกรรมการบริหาร 1 คน เป็นประธานกรรมการบริหาร และเลือกกรรมการบริหารอีกคนหนึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร โดยการประชุม และการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่คือ บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำแผนพัฒนาตำบล และงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย กฎหมายให้ประธานกรรมการบริหารเป็นผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันที่ได้รับเลือกเป็นประธานกรรมการบริหาร ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลฯ นี้ ให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และกรรมการบริหาร เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

(3) อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล : องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) หน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำในเขตของตน อาทิ การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ค้ำครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

(2) อำนาจหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำในเขตของตน อาทิ ให้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร ให้อิทธิพลและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น ฯลฯ

นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบล อาจทำกิจการนอกเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการนั้นจะต้องเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำ และเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน

หมายเหตุ : องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบังคับตำบล เพื่อบังคับใช้แก่ราษฎรในตำบลได้ โดยอาจกำหนดโทษปรับแก่ผู้ฝ่าฝืน แต่ต้องไม่เกิน 500 บาท

(4) รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล : องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายได้จากค่าภาษี ค่าธรรมเนียม และอื่นๆ ดังต่อไปนี้

(1) ประเภทแรก เป็นรายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลเก็บเอง เช่น ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์ ค่าภาษี ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับต่างๆ รวมทั้งรายได้จากทรัพย์สิน สาธารณูปโภค และการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลเอง

(2) ประเภทที่สอง เป็นรายได้ซึ่งหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่จัดเก็บได้แบ่งรายได้ให้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต และค่าใบอนุญาตเล่นการพนัน ภาษีรถยนต์ และค่าธรรมเนียมล้อเลื่อน อากรรังนกอีแอ่น ค่าธรรมเนียมน้ำบาดาล อากรการประมง ค่าภาคหลวงป่าไม้ ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม ค่าจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน และค่าธรรมเนียมตามกฎหมายอุทยานแห่งชาติ

หมายเหตุ : รายได้จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวนี้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ท้องถิ่นรูปอื่นจะไม่ได้รับการจัดสรรหรือแบ่งให้แต่อย่างใด

(3) ประเภทที่สาม เป็นรายได้จากเงินอุดหนุนของรัฐบาล หรือการจัดสรรให้โดยหน่วยงานของรัฐ

(5) การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล : กฎหมายให้นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับของทางราชการ ถ้าหากปรากฏว่า สภาพองค์การบริหารส่วนตำบลกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ตามคำแนะนำของนายอำเภอ หรือหากปรากฏว่า คณะกรรมการบริหารฯ กระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งให้คณะกรรมการบริหารฯ ทั้งคณะหรือกรรมการบริหารบางคนพ้นจากตำแหน่งได้ ตามคำแนะนำของนายอำเภอ

(6) พนักงานส่วนตำบล : กฎหมายกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีพนักงานส่วนตำบล โดยจัดแบ่งการบริหารงานออกเป็น

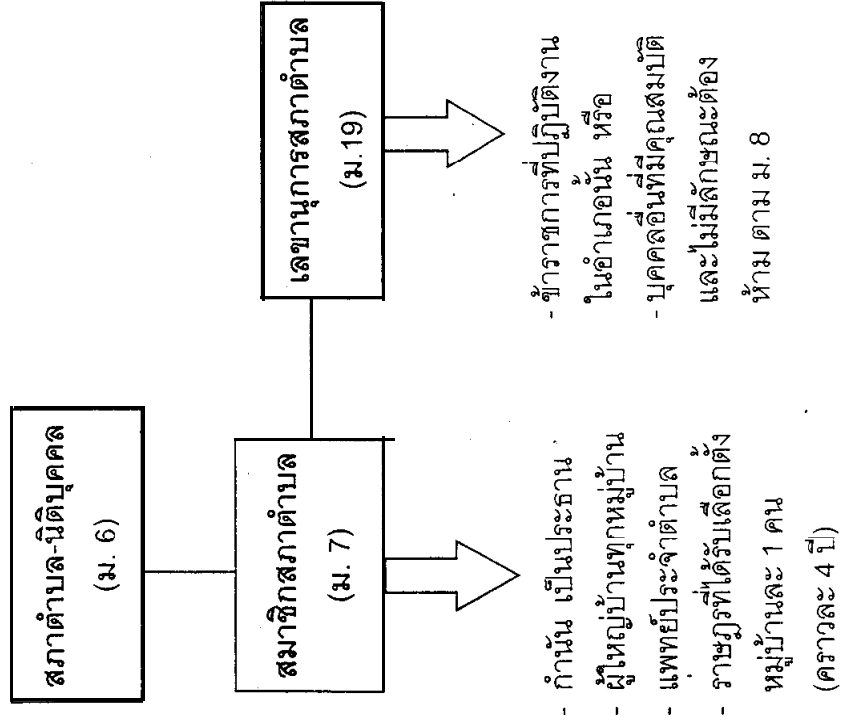
- (1) สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) ส่วนต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดตั้งขึ้น

สรุป

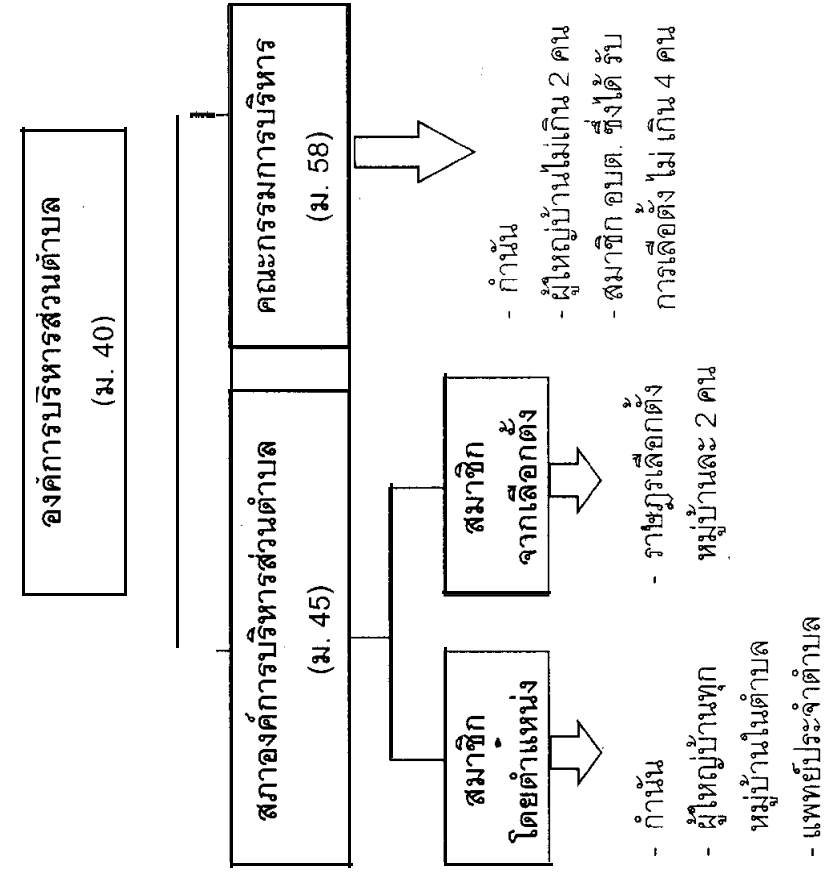
พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่สำคัญในการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของไทย ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการบริหารท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น และภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในหมวด 9 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้บทบาทและอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมีความชัดเจนมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเป็นการกระจายทั้งอำนาจและการคลัง

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

โครงสร้างสภาตำบลที่เป็นนิติบุคคล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในระบบพิเศษ

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในระบบพิเศษ ในปัจจุบันมีการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในระบบพิเศษอยู่ 2 รูปแบบคือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

1. กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะกรุงเทพมหานครนั้น เป็นไปตามบทบัญญัติของ “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528”

1) ความเป็นมาของการปกครองกรุงเทพมหานคร : แต่เดิมกรุงเทพมหานครแบ่งออกเป็น 2 จังหวัด คือ จังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ซึ่งมีการจัดระเบียบราชการบริหารในรูปแบบเดียวกันกับจังหวัดอื่นๆ ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2514 ได้จัดระเบียบราชการบริหารของจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรีเสียใหม่ให้แตกต่างกับจังหวัดอื่นๆ คือ ได้รวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเข้าเป็นจังหวัดเดียวกัน เรียกชื่อใหม่ว่า “นครหลวงกรุงเทพธนบุรี” และได้รวมองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนคร กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี เป็นองค์การเดียวกัน เรียกชื่อว่า “องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี” นอกจากนี้ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2514 ยังได้รวมเทศบาลนครกรุงเทพ กับเทศบาลนครธนบุรี เป็นเทศบาลเดียวกันเรียกชื่อว่า “เทศบาลนครหลวง” ในปี พ.ศ. 2515 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 จัดระเบียบราชการบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรีใหม่ โดยรวม “นครหลวงกรุงเทพฯ ธนบุรี” (ซึ่งมีฐานะเป็นจังหวัด) “องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี” (ซึ่งมีฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด) และ “เทศบาลนครหลวง” เข้าเป็นหน่วยงานเดียวกันเรียกว่า “กรุงเทพมหานคร” ซึ่งมีฐานะเป็นจังหวัดมีเขตท้องที่ตามที่ “นครหลวงกรุงเทพธนบุรี” มีอยู่ในขณะนั้น ในปี พ.ศ. 2518 ได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 เปลี่ยนรูปการปกครองของกรุงเทพมหานครเสียใหม่จากจังหวัด ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค ให้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นแต่อย่างเดียว ต่อมา ในปี พ.ศ. 2528 ได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528” ปรับปรุงการจัดระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครอีกครั้งหนึ่ง แต่ก็ยังคงให้กรุงเทพมหานคร เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

2) การจัดระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร : พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 บัญญัติเกี่ยวกับการจัดระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร โดยให้กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการ

บริหารส่วนท้องถิ่น มีระเบียบการบริหารตามพระราชบัญญัติดังกล่าว และมีอาณาเขตท้องที่ตามที่กรุงเทพมหานคร มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ การตั้ง ยุบ หรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขต ให้กระทำโดยประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา นอกจากนี้ ให้แบ่งพื้นที่การบริหารกรุงเทพมหานครเป็น “เขต” และ “แขวง” ตามพื้นที่เขตและแขวงที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ

3) การแบ่งส่วนราชการของกรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครแบ่งส่วนราชการ ดังนี้

(1) สำนักงานเลขานุการสภากรุงเทพมหานคร : มีเลขานุการสภากรุงเทพมหานครเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรุงเทพมหานครและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร ขึ้นต่อปลัดกรุงเทพมหานคร และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเลขานุการสภากรุงเทพมหานคร โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำของสภากรุงเทพมหานคร

(2) สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร : มีเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรุงเทพมหานคร และลูกจ้างกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ขึ้นต่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการและงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

(3) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร : มีหัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร และลูกจ้างกรุงเทพมหานคร ขึ้นต่อปลัดกรุงเทพมหานคร และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร ขึ้นต่อประธานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำของคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร

(4) สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร : มีปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรุงเทพมหานคร และลูกจ้างกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ ของสำนักงานปลัดกรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของกรุงเทพมหานคร และราชการที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการใดโดยเฉพาะ นอกจากนี้ ปลัดกรุงเทพมหานครยังมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และตามคำสั่งของผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร และรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำ ของกรุงเทพมหานคร ให้เป็นไปตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร กำกับ เร่งรัดติดตามผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรุงเทพมหานคร และลูกจ้างกรุงเทพมหานคร รองจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

(5) สำนักหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีฐานะเป็นสำนัก : มีผู้อำนวยการสำนักเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรุงเทพมหานคร และลูกจ้าง

กรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนัก โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการตามที่กำหนดไว้ในประกาศกรุงเทพมหานคร

(6) สำนักงานเขตและสภาเขต :

ก. สำนักงานเขต : มีผู้อำนวยการเขต เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรุงเทพมหานครและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบการปฏิบัติราชการภายในเขต โดยผู้อำนวยการเขตมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ เว้นแต่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครฯ จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการเขต และอำนาจหน้าที่ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือปลัดกรุงเทพมหานครมอบหมาย

สำนักงานเขต เป็นองค์การบริหารของเขตมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานการปกครองท้องถิ่น การพัฒนาชุมชน การส่งเสริมอาชีพ การทะเบียน การโยธา การรักษาที่สาธารณะ การสาธารณสุข การจัดเก็บรายได้ การรักษาความสะอาด การดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา การควบคุมดูแลโรงเรียนประถมศึกษา การดูแลและการรักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร หรือที่กฎหมายอื่นกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข. สภาเขต : ในเขตหนึ่ง ๆ ให้มีสภาเขตประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งมีจำนวนอย่างน้อยเขตละ 7 คน ถ้าเขตใดมีราษฎรเกิน 100,000 คน ก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเขตในเขตนั้นเพิ่มขึ้นอีก 1 คน ต่อจำนวนราษฎรทุก 100,000 คน อายุของสภาเขตมีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาเขต โดยให้สภาเขตเลือกสมาชิกสภาเขตเป็นประธานสภาเขต 1 คน และรองประธานสภาเขต 1 คน โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี ทั้งนี้ สภาเขตมีอำนาจดังต่อไปนี้

1. ให้ข้อคิดเห็น และข้อสังเกตเกี่ยวกับแผนพัฒนาเขตต่อผู้อำนวยการเขตและสภากรุงเทพมหานคร
2. จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเขต ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยวิธีการงบประมาณ
3. สอดส่องและติดตามดูแลการดำเนินการของสำนักงานเขตเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ราษฎร
4. ให้คำแนะนำ หรือข้อสังเกตต่อผู้อำนวยการเขตเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือแก้ไขการบริการประชาชนภายในเขต
5. ให้คำปรึกษาตามที่ผู้อำนวยการเขตร้องขอ

6. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกระทำกิจการ หรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับงานของสภาเขต ทั้งนี้ ตามข้อบัญญัติของกรุงเทพมหานคร กำหนดว่าด้วยการนั้น

4) การบริหารกรุงเทพมหานคร : การบริหารกรุงเทพมหานครประกอบด้วยสภากรุงเทพมหานคร และ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

(1) สภากรุงเทพมหานคร : เป็นองค์กรนิติบัญญัติของกรุงเทพมหานคร สภากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และมีจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ การกำหนดเขตเลือกตั้งให้ถือเกณฑ์ราษฎร 100,000 คนเป็นประมาณ โดยในเขตเลือกตั้งหนึ่ง ให้มีสมาชิกสภากรุงเทพมหานครได้ 1 คน อายุของสภากรุงเทพมหานครมีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร กฎหมายกำหนดให้สภากรุงเทพมหานคร เลือกสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เป็นประธานสภากรุงเทพมหานครคนหนึ่ง และรองประธานสภากรุงเทพมหานครไม่เกิน 2 คน โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศชื่อประธานสภาและรองประธานสภากรุงเทพมหานครผู้ได้รับเลือกในราชกิจจานุเบกษา โดยให้ดำรงตำแหน่งตามวาระคราวละ 2 ปี

เนื่องจากสภากรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรทางนิติบัญญัติ จึงมีอำนาจหน้าที่ในการตราข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร รวมทั้ง การควบคุมการบริหารงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยสมาชิกสภากรุงเทพมหานครมีสิทธิตั้งกระทู้ถามผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร และโดยสมาชิกกรุงเทพมหานครจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังมีอำนาจตราข้อบังคับเกี่ยวกับจรรยาบรรณของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ข้อบังคับการประชุม วิธีการประชุม และกิจการอื่น ๆ อันเป็นหน้าที่ของสภากรุงเทพมหานคร

(2) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร : ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของกรุงเทพมหานคร . ซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นโดยวิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ก็เป็นไปอย่างเดียวกันกับการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง โดยมีอำนาจหน้าที่ทั่ว ๆ ไป ดังต่อไปนี้ คือ

1. กำหนดนโยบายและบริหารราชการกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามกฎหมาย

2. สั่ง อนุญาต อนุมัติเกี่ยวกับราชการของกรุงเทพมหานคร

3. แต่งตั้ง และถอดถอนรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครซึ่งตามกฎหมาย ได้กำหนดให้มีรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไม่เกิน 4 คน ตามลำดับที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจัดไว้ ทำหน้าที่ช่วยผู้ว่าราชการในการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ตามที่ผู้ว่าราชการมีคำสั่งมอบหมาย คำสั่งแต่งตั้งรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา

4. บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

5. วางระเบียบเพื่อให้งานของกรุงเทพมหานครเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

6. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร

7. อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายอื่น ได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี หรือคณะเทศมนตรี แล้วแต่กรณีโดยอนุโลม เว้นแต่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

8. อำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่น

9. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกรุงเทพมหานคร

5) อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานคร ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ในเรื่องต่างๆ รวม 27 ประการ เช่นการทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนด การผังเมือง การขนส่ง การควบคุมอาคาร หน้าที่อื่นๆ ตามที่กฎหมายระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย หรือที่กฎหมายระบุเป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครอาจดำเนินกิจการนอกเขตกรุงเทพมหานครและอาจทำกิจการร่วมกับบุคคลอื่นได้ ในกรณีและภายใต้เงื่อนไขที่คล้ายคลึงกับกรณีของเทศบาล

6) สหการ : กรุงเทพมหานครอาจดำเนินการตามอำนาจหน้าที่นั้นร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นได้ โดยตั้งเป็นองค์การเรียกว่า “สหการ” มีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วยผู้

แทนของกรุงเทพมหานคร ส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ การจัดตั้งสหการต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดชื่อ อำนาจ หน้าที่และวิธีดำเนินงานของสหการไว้ เมื่อจะยุบ หรือเลิกสหการ ก็ต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และต้องระบุนิธีจัดการทรัพย์สินไว้ด้วย

7) ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครมีอำนาจตราข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครได้ ในกรณีที่คล้ายคลึงกันกับกรณีของเทศบาลซึ่งในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร จะกำหนดโทษผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษจำคุกเกิน 6 เดือน และ/หรือ ปรับเกิน 10,000 บาท

8) การคลังและทรัพย์สินของกรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร อาจมีรายได้จากทรัพย์สินของกรุงเทพมหานคร การสาธารณูปโภคของกรุงเทพมหานคร การพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร การทำกิจการร่วมกับบุคคลอื่น หรือสหการ ภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียม ตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นของเทศบาล หรือมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นของกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะ ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ ฯลฯ

ทั้งนี้ กรุงเทพมหานคร อาจมีรายได้จากภาษีอากร และค่าธรรมเนียม ดังต่อไปนี้

(1) ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นอันเนื่องมาจากการฆ่าสัตว์ ในเขตกรุงเทพมหานคร

(2) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถหรือรถยนต์ หรือล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้เป็นรายได้ของกรุงเทพมหานครตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(3) กรุงเทพมหานครมีอำนาจออกข้อบัญญัติเก็บภาษีบำรุงกรุงเทพมหานครสำหรับน้ำมันเบนซิน และน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซล และน้ำมันที่คล้ายกัน และก๊าซปิโตรเลียม ซึ่งสถานการณ์ค้าปลีกในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นผู้จำหน่ายได้ไม่เกินลิตรละ 5 สตางค์

(4) กรุงเทพมหานครมีอำนาจออกข้อบัญญัติ เพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของภาษีและค่าธรรมเนียมประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือทุกประเภท ดังต่อไปนี้

- ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร
- ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา
- ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนัน ตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

(5) กรุงเทพมหานคร มีอำนาจออกข้อบัญญัติเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยให้กำหนดเป็นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มขึ้น 1 ใน 9 ของอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร

9) การควบคุมดูแลกรุงเทพมหานคร : ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการกรุงเทพมหานคร ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เห็นว่า การปฏิบัติใดๆ ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ขัดต่อกฎหมาย มติของรัฐมนตรี หรือเป็นไปในทางที่อาจทำให้เสียประโยชน์ของกรุงเทพมหานคร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จะยับยั้งหรือสั่งการตามที่เหมาะสมก็ได้

เมืองพัทยา

เมืองพัทยา : การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะเมืองพัทยานั้น เป็นไปตามบทบัญญัติของ “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2521”

1) ความเป็นมาของการปกครองเมืองพัทยา : เมืองพัทยาซึ่งเคยเป็นท้องถิ่นที่รวมอยู่ในเขตสุขาภิบาลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นสถานที่ตากอากาศที่มีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมมาพักผ่อนเป็นจำนวนมาก และมีความเจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดปัญหาทางสังคม สิ่งแวดล้อม การผังเมือง การควบคุมการก่อสร้างอาคาร ตลอดจนการรักษาความสะอาด และความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับแต่เฉพาะกับประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นอื่น และชาวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวอีกด้วย และมีผลกระทบกระเทือนผลประโยชน์ต่อรายได้ของประเทศจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก จำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างรีบด่วน

กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาเห็นว่า การที่จะแก้ไขปัญหาของพัทยาดังกล่าวได้ รวมทั้งการพัฒนาพัทยาให้สมกับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศสมควรที่จะจัดระเบียบการปกครองท้องถิ่นแห่งนี้เสียใหม่ และเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นในรูปสุขาภิบาลไม่เหมาะสมกับท้องถิ่นแห่งนี้หลายประการ จึงได้ดำเนินการจัดระเบียบพัทยาให้เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในระบบพิเศษด้วยการยุบเลิกสุขาภิบาลนาเกลือ และจัดตั้งเป็น “เมืองพัทยา” โดยตราเป็นพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2521 ขึ้น ให้เมืองพัทยานี้นั้นมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น แทนที่จะเปลี่ยนฐานะจากสุขาภิบาลให้เป็นเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ทั้งนี้ ก็ด้วยมีเจตนาที่จะนำระบบการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นระบบพิเศษ คือ ระบบ “ผู้จัดการนคร” ที่เรียกว่า City Manager มาใช้แก่ท้องถิ่นเมืองพัทยา

2) การบริหารเมืองพัทยา : การบริหารเมืองพัทยาดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2521 ประกอบด้วย สภาเมืองพัทยา นายกเมืองพัทยา และปลัดเมืองพัทยา

(1) สภาเมืองพัทยา : สภาเมืองพัทยาประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ

ก. ประเภทที่หนึ่ง : ได้แก่สมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในเขตเมืองพัทยาโดยตรง จำนวน 9 คน

ข. ประเภทที่สอง : ได้แก่สมาชิกซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง จำนวน 8 คน โดยแต่งตั้งจากบุคคลในสาขาอาชีพต่าง ๆ กัน จำนวน 4 คน และผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับเมืองพัทยา จำนวน 4 คน

ดังนั้นรวมสมาชิกทั้งสองประเภทแล้วจะมีจำนวน 17 คน ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2521 ทั้งนี้ อายุสภาเมืองพัทยามีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้งทั่วไปในการประชุมสภาเมืองพัทยาครั้งแรกภายหลังวันเลือกตั้งทั่วไป กฎหมายกำหนดให้สภาเมืองพัทยาเลือกสมาชิกคนหนึ่งเป็น “นายกเมืองพัทยา” และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องประกาศผลการเลือกนั้นให้ประชาชนทราบ ณ ศาลาว่าการเมืองพัทยา โดยนายกเมืองพัทยายะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี นับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่อาจได้รับเลือกใหม่ได้

สภาเมืองพัทยามีอำนาจวางนโยบายและอนุมัติแผนเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการเมืองพัทยา พิจารณาและอนุมัติร่างข้อบัญญัติแต่งตั้งสมาชิกเป็นคณะกรรมการสามัญ และแต่งตั้งบุคคลซึ่งเป็นสมาชิก หรือมิได้เป็นสมาชิกเป็นคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำการ หรือเพื่อพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาเมืองพัทยา แล้วรายงานต่อสภาหรือเพื่อให้คำแนะนำแก่สภาเมืองพัทยา หรือปลัดเมืองพัทยาแล้วแต่กรณี ควบคุมการปฏิบัติราชการของ

ปลัดเมืองพัทยาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ซึ่งข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย ข้อบัญญัติ นโยบายและแผน

(2) นายกเมืองพัทยา : นายกเมืองพัทยามีอำนาจและหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย และข้อบัญญัติเมืองพัทยา ตลอดจนทำหน้าที่เป็นประธานสภาเมืองพัทยา อีกทั้งเป็นผู้แทน และผู้นำของเมืองพัทยาในงานหรือพิธีการต่าง ๆ

หมายเหตุ : นายกเมืองพัทยาไม่มีฐานะเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารเหมือนกับนายกเทศมนตรีของเทศบาล เพราะผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการเมืองพัทยาโดยตรงก็คือปลัดเมืองพัทยา นอกจากนี้ยังมีหน้าที่แตกต่างกับนายกเทศมนตรีของเทศบาลในข้อที่เป็นประธานสภาเมืองพัทยาโดยตำแหน่งด้วย แต่นายกเทศมนตรีหาได้เป็นประธานสภาเทศบาลไม่

(3) ปลัดเมืองพัทยา: เมืองพัทยามีปลัดเมืองพัทยาคณบดีเท่านั้นทำหน้าที่บริหารกิจการเมืองพัทยาให้เป็นไปตามนโยบายของ สภาเมือง พัทยาและจะมีรองปลัดเมืองพัทยাজำนวนไม่เกิน 2 คน ทำหน้าที่ช่วยปลัดเมืองพัทยา บริหารกิจการเมืองพัทยาตามที่ปลัดเมืองพัทยามอบหมายก็ได้นายกเมือง พัทยา เป็นผู้เสนอชื่อบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา และมีคุณสมบัติที่มีลักษณะไม่ต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในกฎหมายอย่างน้อย 2 คน แต่ไม่เกิน 3 คน เพื่อให้สภาไม่ต้องห้ามตามที่กฎหมายไว้ในกฎหมายอย่างน้อย 2 คน แต่ไม่เกิน 3 คน เพื่อให้สภาเมืองพัทยาให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเป็น “ปลัดเมืองพัทยา” นอกจากนี้ ให้ปลัดเมืองพัทยาเป็นผู้แต่งตั้งรองปลัดเมืองพัทยาจากผู้ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

ปลัดเมืองพัทยามีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ ร่างแผนเพื่อเสนอสภาเมืองพัทยา บริหารกิจการตามนโยบายและแผนของสภาเมืองพัทยา ร่างข้อบัญญัติงบประมาณและข้อบัญญัติอื่นเพื่อเสนอต่อสภาเมืองพัทยา ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย และข้อบัญญัติเมืองพัทยา รวบรวม

ปัญหาในการบริหารราชการเมืองพัทธา พร้อมด้วยข้อเสนอแนะเพื่อเสนอสภาเมืองพัทธา รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของเมืองพัทธาต่อสภาเมืองพัทธา ปฏิบัติงานอื่น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทธา

ทั้งนี้ ปลัดเมืองพัทธาเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างเมืองพัทธา และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการเมืองพัทธา

3) การจัดระเบียบราชการเมืองพัทธา : เมืองพัทธาแบ่งส่วนราชการดังต่อไปนี้

(1) สำนักปลัดเมืองพัทธา

(2) ฝ่ายหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

ทั้งนี้ การตั้ง การเปลี่ยนแปลง การยุบ การกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการและของหัวหน้าส่วนราชการดังกล่าวข้างต้น ต้องทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย เมืองพัทธามีพนักงานเมืองพัทธา ซึ่งเป็นพนักงานประจำได้ตามความจำเป็นเพื่อปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทธา

4) อำนาจหน้าที่ของเมืองพัทธา : เมืองพัทธามีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในเขตเมืองพัทธาในเรื่องต่าง ๆ รวม 11 ประการ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การวางผังเมืองและควบคุมการก่อสร้าง การควบคุมและส่งเสริมกิจการท่องเที่ยว ฯลฯ ตลอดจนหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายระบุให้เป็นหน้าที่ของเทศบาลนครหรือของเมืองพัทธา นอกจากนี้ เมืองพัทธาอาจดำเนินกิจการนอกเขตเมืองพัทธา และทำกิจการร่วมกับบุคคลอื่นได้ในกรณีและภายใต้เงื่อนไขที่คล้ายคลึงกันกับกรณีของเทศบาล

5) ข้อบัญญัติเมืองพัทธา : เมืองพัทธามีอำนาจตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของเมืองพัทยา
- (2) เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เมืองพัทยาดำเนินการหรือปฏิบัติได้
- (3) เมื่อเมืองพัทยาระทำกิจการให้บริการโดยมีค่าตอบแทน
เมื่อบริการนั้น โดยปกติเป็นบริการที่มีค่าตอบแทน
- (4) การประกอบการพาณิชย์ของเมืองพัทยา

ข้อบัญญัติจะกำหนดโทษจำคุก และ/หรือโทษปรับผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ โดยกำหนดโทษจำคุกได้ไม่เกิน 6 เดือน และปรับไม่เกิน 10,000 บาท จะเห็นได้ว่า ข้อบัญญัติเมืองพัทยาคงคล้ายคลึงกันกับกรณีของเทศบาล

6) รายได้ของเมืองพัทยา : เมืองพัทยาอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้

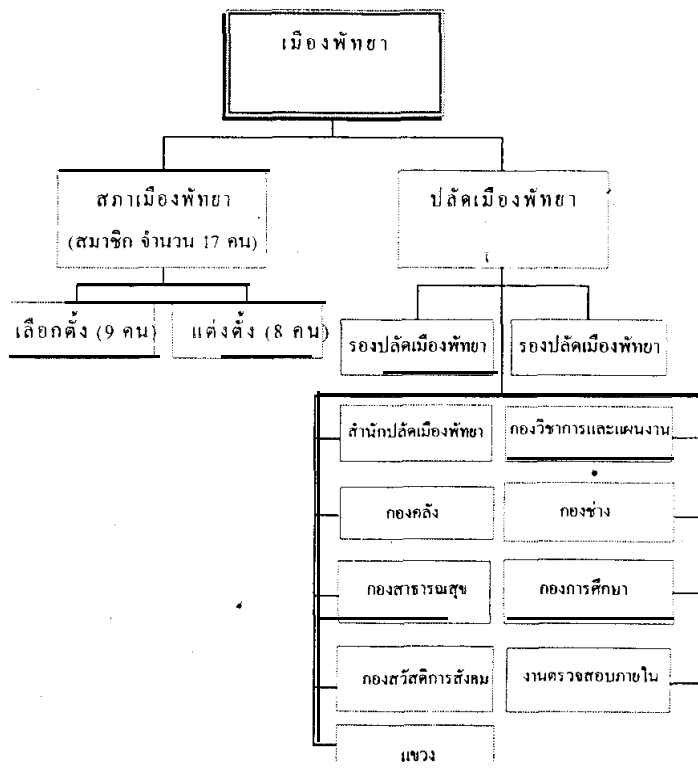
- (1) มีรายได้จากทรัพย์สินของเมืองพัทยาจากการสาธารณูปโภคของเมืองพัทยา เงินอุดหนุน ภาษีอากรและค่าธรรมเนียม ฯลฯ

- (2) มีรายได้จากภาษีอากรและค่าธรรมเนียม ดังต่อไปนี้คือ ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้ายที่อยู่ในเขตเมืองพัทยา ภาษีฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นเนื่องในการฆ่าสัตว์ในเขตเมืองพัทยา สำหรับน้ำมันเบนซิน ซึ่งสถานการค้าอยู่ในเมืองพัทยา เมืองพัทยามีอำนาจออกข้อบัญญัติเก็บภาษีบำรุงเมืองพัทยาได้ไม่เกินอัตราละ 5 สตางค์ รายได้จากภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนัน ตลอดจนภาษี และค่าธรรมเนียมรถยนต์ หรือล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ในจังหวัดชลบุรี ให้ป็นให้เมืองพัทยาดำเนินการ

7) การควบคุมเมืองพัทยา : เมืองพัทยาเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น จึงต้องอยู่ใต้การควบคุมของราชการบริหารส่วนกลาง เช่นเดียวกับองค์การส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ กฎหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการของเมืองพัทยา ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดฯ เห็นว่าปลัดเมืองพัทยาดำเนินการในทางที่อาจนำมาซึ่งความเสียหายแก่เมืองพัทยา หรือกระทำการ

ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย หรือข้อบัญญัติ และผู้ว่าราชการจังหวัดฯ ได้ชี้แจง แนะนำหรือตักเตือนแล้ว แต่ปลัดเมืองพิทยาไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดฯ รายงานให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ทราบ เพื่อพิจารณาตามที่เห็นสมควร แต่ในกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นรีบด่วนจะรอช้า มิได้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดฯ มีอำนาจออกคำสั่งระงับการปฏิบัติราชการของปลัดเมือง พิทยาไว้ก่อนได้ ในกรณีที่ปลัดเมืองพิทยาเห็นว่าผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรัฐมนตรีฯ ได้สั่งการดังกล่าวโดยมิชอบ ปลัดเมืองพิทยาจะนำเรื่องขึ้นฟ้องเป็นคดีต่อศาล ปกครอง เพื่อวินิจฉัยก็ได้

โครงสร้างของเมืองพิทยา

อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ออกมาใช้บังคับ เพื่อที่จะสร้างระบบประชาธิปไตยในท้องถิ่นให้เข้มแข็งขึ้น โดยการทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบโดยตรงในการปกครองท้องถิ่นให้มากที่สุด โดยรัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น กฎหมายของเมืองพัทยาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขไปด้วย ซึ่งส่วนที่จะต้องแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ได้แก่

1. แก้ไขรูปแบบสภาเมืองพัทยาจากเดิมที่มีสมาชิกมาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้งให้มีสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด
2. นายกเมืองพัทยาต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน
3. ต้องเพิ่มอำนาจหน้าที่ด้านบำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษา และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย
4. เพิ่มอำนาจของราษฎรในการถอดถอนสมาชิกหรือกรรมการบริหารและให้ราษฎรมีสิทธิร้องขอต่อประธานสภาให้พิจารณาออกข้อบัญญัติ
5. ให้สมาชิกสภาเมืองพัทยามีสิทธิตั้งกระทู้ถามนายกเมืองพัทยาและเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปได้

“บทเฉพาะกาล” ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินฯ :

บทเฉพาะกาล

มาตรา 72 : คำว่า “ทบวงการเมือง” ตามกฎหมายอื่นที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้หมายความถึงกระทรวง ทบวง กรม ตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา 73 : พระราชกฤษฎีกา และประกาศของคณะปฏิวัติเกี่ยวกับการจัดระเบียบราชการในสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวงหรือทบวง กรม และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบกรม หรือมีฐานะเป็นกรมที่ได้ตราหรือประกาศ โดยอาศัยอำนาจกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการจัดระเบียบราชการตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแทน

มาตรา 74 : พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี และกรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเทียบเท่ากรม หรือมีฐานะเป็นกรมใดยังมีได้ระบุว่าอำนาจหน้าที่ไว้ตามมาตรา 8 วรรคสี่ ให้ดำเนินการแก้ไขให้เสร็จสิ้นภายในสองปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 75 : บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ
ระเบียบ หรือคำสั่งใด อ้างถึงประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218
ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 หรืออ้างถึงบทบัญญัติแห่ง
ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.
2515 ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ
หรือคำสั่งนั้น อ้างถึงพระราชบัญญัตินี้ หรือบทบัญญัติแห่งพระราช
บัญญัตินี้ในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน แล้วแต่กรณี

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อานันท์ ปันยารชุน

นายกรัฐมนตรี

บทเฉพาะกาลมีไว้เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในการปฏิบัติที่คาบเกี่ยวกัน
ระหว่างการบังคับใช้กฎหมายใหม่ กับกฎหมายเก่าที่ใช้อยู่เดิม ด้วยเหตุนี้ พ.ร.บ.
ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 จึงได้มีบทเฉพาะกาลไว้ด้วยกัน 4 มาตรา
คือมาตรา 72 ถึงมาตรา 75 โดยพระราชบัญญัตินี้ที่ท่านนายกรัฐมนตรี นายอานันท์
ปันยารชุน เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ